

Nr 21.

Av herr **Winberg**, *angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning rörande av staten understödda biblioteks anordnande ombord å svenska handelsfartyg.*

Arbetet på den allmänna bildningsnivåns höjande bland vårt folk har under de senaste åren rönt rätt stort tillmötesgående från statsmakternas sida, men ännu återstår mycket att göra på detta område, innan man kan säga, att samhället fyllt sin plikt mot sig självt och det uppväxande släktet. Särskilt en befolkningskategori har totalt bortglömts, nämligen sjöfolket.

Det är ju så, att den nimbus av romantik och äventyr som sedan gammalt omstrålar sjömanslivet lockar årligen tusende av vårt lands manliga ungdom ut till sjöss, där de hoppas att lätt och lekande bryta sig en bana. Det vore då önskligt, att förhållandena ombord på fartygen vore sådana, att de från början inriktade de unga sjömännens håg på att icke blott nödtorftigt förvärva sig kunskap i yrket utan ock på att utnyttja sin fritid till studier av annan art exempelvis språk, historia, geografi ävensom besök i muséer, bibliotek och andra sevärdheter på de platser de besöka. Ty det måste medges, att få grupper av arbetare skulle, om sakerna ordnades på ett förståndigt sätt, ha så stora möjligheter att förvärva kunskaper och världsöverblick, som just sjömännen. Men tyvärr så har hittills detta icke varit fallet, dels beroende på förhållandena ombord, dels ock förhållandena inom kåren och på de platser som besökts.

Ombord på fartygen har genom den undantagslagstiftning som gällt för sjöfolk deras lott mera närmat sig slavens än den frie mannens och särskilt bostadsförhållandena ha varit under all kritik. Uti en år 1917 utkommen brochyr säger en sjömännens ombudsman, att »Bostadsförhållandena för manskapet ombord på svenska fartyg äro — med

undantag för några nyare större fartyg — under all kritik. I en liten skans i fören stuvas manskapet samman som fänad dock utan att njuta fänadens tillsyn. Det har synbarligen icke varit fråga om att bereda sjöfolket »bostad» utan blott ett skydd mot väder och vind under frivakten. Vid sådant fall har skyddet blivit därefter: trångt, mörkt och smutsigt som det i regel är i fartygsskansen.

Det är inte mer än en mening bland sjöfolket därom, att de miserabla bostadsförhållandena verka i hög grad depraverande för både gamla och unga sjömän. En sjöman, som haft förmånen att en tid segla med ett fartyg med goda bostadsförhållanden, har lyckats bevara något av pietets- och ordningskänsla för hemmet och hans ständiga omsorg är att hålla bostaden pyntad, renlig och snygg, men när han träder inom en överbefolkad, smutsig och mörk skans, nötes snart hans pietetskänsla för bostaden bort och han blir ett med de övriga inventarierna i smuthålan — själv smutsig, rå och otillgänglig för de enklaste renlighetsbegrepp. Det är miljöverkan! Särskilt för de unga sjömännen är denna miljöverkan moraliskt depraverande, men det saknas ej heller exempel på att äldre sjömän ganska fort fullkomligt förvandlats till det sämre på grund av dessa osunda bostadsförhållanden.» Den som känner till saken vet, att det icke ligger någon överdrift uti detta uttalande. När förhållandena äro sådana är det lätt förstäeligt, att manskapet, när fartyget ligger i hamn, lätt faller offer för de snaror som runnare, krogvärdar, bordellinnehavare och vad de allt heta dessa hamnstädernas hyenor i människohamn utlägga.

På den allra senaste tiden har dock, dels genom sjöfolkets egna organisationer, dels genom lagstiftning en ändring till det bättre inträtt och det är att hoppas, att arbetet på en ny bemanningslag och ny sjölag skall leda till resultat, som ytterligare förbättrar sjöfolkets sociala ställning.

Men nu när man har skäl att hoppas på en ljusare ekonomisk och social ställning än tillföre för sjöfolket, synes det mig vara ett första rangens samhällsintresse att genom anordnande av goda bibliotek ombord på fartygen söka leda sjömännens håg från hamnstädernas ruskiga bordellkvarter till förvärvande av kunskaper och därmed kännedom om livets ljusare sidor.

Ett sådant bibliotek synes mig i första rummet böra innehålla en god världshistoria, geografi, atlas, turisthandböcker, språkläror och sådan litteratur, som gäve dem möjlighet att orientera sig i de olika hamnar de besöka. Till anskaffande av facklig och skönlitteratur torde såväl

redarna som manskapet självt vara villiga att bidraga. Däröfver vittnar den studieverksamhet som redan nu existerar. Men redan detta år borde denna deras verksamhet i likhet med andra organisationer som bedriva studieverksamhet erhålla något understöd. På grund af vad jag häröfver anför, vågar jag därför hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående, huruvida och på vad sätt af staten understödda bibliotek må kunna anordnas ombord å svenska handelsfartyg.

Stockholm den 16 januari 1920.

C. Winberg.
